

УДК 343.35(477)

DOI 10.33244/2521-1196.16.2021.104-114

Н. В. Лаговська,
канд. юрид. наук,
Університет ДФС України
e-mail: nvlagovska@i.ua
ORCID ID 0000-0002-1732-2351

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ, ЩО ВЧИНЯЄ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Грунтовно проаналізовано особу злочинця в трьох підсистемах: соціально-демографічній (стать, вік, освіта, соціальна належність, матеріальне становище, громадянство, психічне здоров'я); соціально-рольовій (функціональній), до якої належить сукупність видів діяльності осіб у системі суспільних відносин як громадянина, члена трудового колективу, сім'янина тощо; морально-психологічній, яка відображає ставлення особистості до соціальних цінностей і виконуваних соціальних функцій, що в подальшому дозволить швидко і правильно визначити механізм вчинення злочинності в сфері надання адміністративних послуг та забезпечити ефективну та дієву протидію злочинності у сфері надання адміністративних послуг.

Встановлено, що без пізнання особи злочинця, всієї сукупності властивостей, притаманних людині, що наважується на вчинення кримінального правопорушення, неможливо пізнати причини і умови злочинності, а також розробити ефективні заходи запобігання злочинності.

Звернено увагу, що саме через особу злочинця, тобто її волю, рівень самоконтролю, залежність від мікросередовища, певні схильності та звички, рівень інтелекту, життєвий та кримінальний досвід, тощо відбувається трансформація зовнішніх причин і умов у внутрішні суб'єктивні мотиви вчинення кримінального правопорушення, що впливає на прийняття рішення про вчинення кримінально караного діяння або про реагування на ситуативний подразник.

Виокремлено, які суб'єктивні особливості особи злочинця впливають на вчинення кримінального правопорушення, формують її антисуспільну спрямованість поведінки і відносять до кримінального середовища.

Зауважено, що суспільна небезпечність кримінальних правопорушень у сфері надання адміністративних послуг полягає в тому, що, посягаючи на охоронювані законом суспільні відносини, такі протиправні дії порушують принцип верховенства права, демократичні основи суспільства, перешкоджають здійсненню соціально-економічних реформ, розвитку ринкових відносин та підприємництва. Кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг підривають авторитет органів державної влади, ставлять під сумнів законність реалізації повноважень їхніх службових осіб та завдають істотної

шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб.

Ключові слова: злочинець, злочинність у сфері надання адміністративних послуг, кримінальне правопорушення, запобігання злочинності, службові особи, особа, уповноважена на виконання функцій держави, кримінально караного поведінка, неправомірна вигода, кримінологічна характеристика злочинця, кримінологічний портрет злочинця, особистість злочинця.

Метою статті є визначення кримінологічної характеристики особи злочинця, що дозволить запобігати правопорушенням, які вчиняються у сфері надання адміністративних послуг.

Постановка проблеми. Щоб ефективно запобігати і попереджувати злочинність у сфері надання адміністративних послуг, потрібно ґрунтовно дослідити особу злочинця, що дозволить швидко і правильно визначити механізм вчинення такої злочинності. Кримінологічні знання про особу злочинця можуть забезпечити ефективну та дієву протидію злочинності у сфері надання адміністративних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зауважити, що проблемі визначення особи злочинця було присвячено ряд публікацій вітчизняних науковців, таких як: Д. О. Александров, В. С. Андросюк, І. К. Білодід, М. Ю. Валуйська, С. В. Великанов, В. І. Войтка, А. Ф. Волобуєв, В. В. Голіна, О. М. Гумін, І. М. Даньшин, В. А. Журавель, А. П. Закалюк, П. І. Казміренко, С. Д. Максименко, І. Мезенцева, А. С. Осадча, О. О. Титаренко, Г. Г. Шиханцов. Також до цієї теми в своїх дослідженнях звертались зарубіжні науковці: Ю. М. Антонян, В. Н. Бурлакова, В. Л. Васильєв, В. Е. Емінов, Н. М. Кропачева, В. Н. Кудрявцев, И. М. Мацкевич, С. И. Ожегов, М. І. Фіалка, Н. Ю. Шведова. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, кримінологічна характеристика особи злочинця, що вчиняє правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, не була предметом окремого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Сучасні кримінологи зазначають, що без пізнання особи злочинця, що наважується на вчинення кримінального правопорушення, неможливо ні пізнати причин і умов злочинності, ні розробити ефективні заходи запобігання злочинності. Саме через особу злочинця, тобто її волю, рівень самоконтролю, залежність від мікросередовища, певні схильності та звички, рівень інтелекту, життєвий та кримінальний досвід відбувається трансформація зовнішніх причин і умов у внутрішні суб'єктивні мотиви вчинення кримінального правопорушення, що впливає на прийняття рішення про вчинення кримінального караного діяння. Які суб'єктивні особливості людини вплинули на вчинення кримінального правопорушення, чому вона не відмовилася від кримінального караного діяння – саме в отриманні відповідей на ці запитання полягає кримінологічне значення вивчення особи злочинця, її антисуспільної спрямованості і належності до кримінального середовища [1, с. 77].

Багато науковців стверджують, що знання про особу злочинця притаманне лише кримінологічній науці. С. С. Чернявський зазначає, що вивчення особи злочинця є міждисциплінарною, оскільки вважається предметом дослідження наук кримінального права, кримінального процесу, кримінології, теорії оперативно-розшукової діяльності та криміналістики. А. Б. Сахаров зазначає, що в теорії кримінології поняття «особистість злочинця» визначається неоднозначно. Так, у першому випадку визначається як

особистість людини, яка вчинила кримінальне правопорушення, і отожднюється із суб'єктом правопорушення. У другому – сукупність моральних якостей як індивідуума, що вчинив конкретне кримінальне правопорушення [2, с. 66].

У кримінології особу злочинця розглянуто в трьох підсистемах: 1) соціально-демографічній (стать, вік, освіта, соціальна належність, матеріальне становище, громадянство, психічне здоров'я); 2) соціально-рольовій (функціональна), до якої належить сукупність видів діяльності осіб у системі суспільних відносин як громадянина, члена трудового колективу, сім'янина тощо; 3) морально-психологічній, яка відображає ставлення особистості до соціальних цінностей і виконуваних соціальних функцій [3, с. 100].

Варто визначити особливості особи злочинця у сфері надання адміністративних послуг, враховуючи вказані вище рівні. Необхідно враховувати особливості вчинення таких кримінальних правопорушень та ступінь їх суспільної небезпечності. Суспільна небезпечність зазначених кримінальних правопорушень полягає в тому, що, посягаючи на охоронювані законом суспільні відносини, такі протиправні дії порушують принцип верховенства права, демократичні основи суспільства, перешкоджають здійсненню соціально-економічних реформ, розвитку ринкових відносин та підприємництва, підривають авторитет органів державної влади, ставлять під сумнів законність реалізації повноважень їхніх службових осіб та завдають істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам.

Для соціально-демографічного рівня характеристики особи злочинця береться до уваги вік, стать, освіта, матеріальне становище тощо. Переважна більшість кримінальних правопорушень цієї категорії вчиняються у віці 30–35 років. Як правило, на відповідальні посади з певним обсягом повноважень призначаються особи, які мають необхідний стаж роботи, що дає можливість використання їх посади та повноважень для задоволення особистих інтересів або інтересів інших осіб.

Морально-психологічна складова особи злочинця включає мотиви та цілі кримінально караного поведінки, за допомогою чого можна виділити кілька видів злочинців, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг.

До першого виду суб'єктів вчинення цих кримінальних правопорушень належать учасники надання адміністративних послуг (службові особи). Насамперед такі особи зловживають владою або службовим становищем, одержують неправомірну вигоду тощо.

Другу групу являють собою особи, які не беруть участь у цій сфері, однак посягають на відносини щодо надання адміністративних послуг (особи, які під час державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи-підприємця подають завідомо неправдиві відомості).

До третьої групи осіб варто віднести представників регулятивної сфери щодо надання адміністративних послуг, які наділені дозвільними і контрольними повноваженнями.

Отже, запобігання злочинності у сфері надання адміністративних послуг передбачає всебічне вивчення цього правового явища не лише з погляду кримінального права, а й кримінології. Головним у кримінологічній характеристиці кримінального правопорушення є особа злочинця. Особу злочинця варто визначити як сукупність істотних стійких властивостей і ознак, що обумовлені соціально-демографічними, соціально-рольовими та морально-психологічними характеристиками та притаманні особам, які вчиняють правопорушення у сфері надання адміністративних послуг [4].

Відповідно до ст. 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх службові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [5]. Ці положення Конституції України поширюються на всіх без винятку службових осіб. Визначення поняття «службова особа», що міститься у п. 1 примітки до ст. 364 КК України, поширюється тільки на статті 364, 365, 368, 3682, 369 КК України. Вбачається, що суб'єктами іншої групи кримінальних правопорушень, які передбачені статтями 364-1, 365-1, 365-2, 366, 366, 3683, 368-4, 370, 3692 КК України, можуть бути службові особи приватного права і особи, що здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг [6].

У законодавчому визначенні службової особи робиться наголос на те, що вона обіймає посаду на підприємстві, в установі чи організації незалежно від форми власності. Проте у статтях 81 та 87 ЦК України при розмежуванні цих різновидів юридичних осіб критерієм є не форма власності, а порядок (спосіб) створення (утворення) цих осіб.

Кримінальний кодекс України дає два визначення службової особи і вони дещо відрізняються один від одного (ч. 3 статті 18 КК України та вище перелічені статті).

Згідно з п. 1 примітки до ст. 364 КК України до службових осіб органів державної влади, апарату управління органів місцевого самоврядування, державних та комунальних підприємств, установ та організацій належать особи, які постійно або тимчасово чи за спеціальними повноваженнями: а) здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування; б) обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих функцій; в) обіймають у тих самих організаціях посади, пов'язані з виконанням адміністративно-господарських функцій [6].

До представників влади належать перш за все працівники державних органів чи органів місцевого самоврядування та їх апарату, які діють від їх імені (за їх дорученням) і у межах своєї компетенції здійснюють функції цих органів. Особи, що виконують функції представників влади, можуть здійснювати їх лише у юридичних особах публічного права. Щодо юридичних осіб приватного права, то виконання таких функцій зазначеними особами неможливе, вони наділені виконанням лише організаційно-розпорядчих і адміністративно-господарських функцій. Законодавець пов'язує визнання особи представником влади не з посадою, яку вона обіймає, а з наявністю владних повноважень. Тому представником влади може бути і рядовий працівник державного апарату або навіть представник громадського формування.

Шляхом тлумачення законодавчих норм можна зробити висновок про те, що до службових осіб юридичних осіб приватного права належать особи, які виконують у них організаційно-розпорядчі та господарські функції.

Організаційно-розпорядчими є функції щодо здійснення керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах та організаціях (планування роботи, організація праці, забезпечення трудової дисципліни тощо) [7].

Адміністративно-господарські функції включають функції з управління або розпорядження державним чи комунальним майном, що полягає в установленні порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпеченні контролю за цими операціями тощо.

Щоб скласти повний, цілісний портрет злочинця у сфері надання адміністративних послуг, потрібно провести соціально-психологічну характеристику особистості злочинця. Успішне попередження кримінальних правопорушень є можливим лише в тому випадку, якщо увагу буде сконцентровано на цій особі, оскільки саме особистість злочинця – носій причин їх учинення. У межах дослідження особистості злочинця часто використовують поняття «кримінологічна характеристика» та «кримінологічний портрет» особистості злочинця.

Якщо проаналізувати кримінологічну характеристику особистості злочинця, то можна побачити, що слово «характеристика» походить від грецького *charakter*, що у перекладі означає риса, особливість. Тобто характеристика – це опис, визначення відмінних (тобто специфічних) рис (якостей) чого-небудь [8, с. 858]. Під характеристикою особистості розуміємо певний опис її специфічних рис і якостей. Ураховуючи той факт, що науковим аналізом і вивченням проблеми особистості в науковому світі займається психологія, логічно звернутись до певних напрацювань цієї науки з приводу її розуміння змісту поняття «особистість». Як наголошується в «Психологічному словнику» за редакцією В. І. Войтка, під особистістю в психології розуміють людину, соціального індивіда, що поєднує в собі риси загальнолюдського, суспільно значущого та індивідуально-неповторного [9, с. 117]. Ураховуючи поєднання двох понять, а саме – характеристики та особистості, можна наголосити на тому, що під характеристикою особистості розуміють опис специфічних рис (якостей), які визначають людину (соціальний індивід) у загальнолюдському, суспільно значущому й індивідуально неповторному плані.

Насамперед варто вказати, що в кримінологічній літературі існують різні визначення поняття «особистість злочинця». На думку А. П. Закалюка, «особистість злочинця – це сукупність соціально-типових ознак, які сформувалися у процесі неблагополучного соціального розвитку особи, вирізняються суспільною неприйнятністю та крайньою формою останньої – суспільною небезпечністю, обумовлюють криміногенну мотивацію та кримінальну активність особи, безпосередньо спричиняють вчинення злочину» [10, с. 239].

Під особистістю злочинця І. М. Даньшин розглядав сукупність суттєвих та стійких суспільних ознак і соціально зумовлених біопсихологічних особливостей індивіда, що, об'єктивно реалізуючись у вчиненні конкретного кримінального правопорушення, надають його вчинку характер суспільної небезпеки, а винній особі – властивість суспільної небезпечності, у зв'язку з чим вона притягується до відповідальності, передбаченої кримінальним законом [11, с. 126]. Н. М. Кропачов визначає особистість злочинця як сукупність соціально-демографічних, моральних і правових властивостей, ознак, зв'язків і відношень, що характеризують особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, і впливають на її кримінально карану поведінку [12, с. 78]. Як наголошує О. М. Гумін, особистість як стійка система соціально значущих рис людини проявляється під час діяльності та спілкування [13, с. 173].

Для того щоб з'ясувати зміст поняття «кримінологічна характеристика особистості злочинця», необхідно доповнити вже існуючий науковий аналіз поняттям «портрет». Так, у Словнику української мови під портретом розуміють опис зовнішності персонажа в літературному творі [14].

Під кримінологічним портретом особистості злочинця розуміють опис типових специфічних рис особистості, які притаманні певному прошарку злочинців і розкривають їх сутність як людей, що вчинили кримінальне правопорушення певного характеру або схильні до його вчинення [15].

Особа злочинця містить певну кількість різних ознак, властивостей, рис, особливостей. Для кримінологічної характеристики особи злочинця, який вчинив кримінальне правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, доцільно використовувати окремі з них, а саме: соціально-демографічні, морально-психологічні та кримінально-правові характеристики, які можна з'ясувати шляхом аналізу відповідних статистичних даних Офісу Генерального прокурора [16].

Вивчення нами кримінальних проваджень дає підстави стверджувати, що кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг здебільшого вчиняють службові особи, які наділені повноваженнями щодо надання різних видів адміністративних послуг.

У структурі осіб, що вчинили кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, відзначено приблизно їх співвідношення за статтю (36,5 % – жінки і 63,5 % – чоловіки). Судова статистика зазначає, що динаміка жіночої злочинності зростає. За даними Офісу Генерального прокурора, злочинність жінок у сфері надання адміністративних послуг у 2020 р. становила 47,3 % проти 20 % у загальній злочинності та скоєна жінками, які мають значний професійний і життєвий досвід. Більшість викритих осіб, які вчинили такі кримінальні правопорушення, були одружені (73,1 %), що пояснюється тим, що велика частина службових осіб намагалися покращити матеріальне становище сім'ї, яка також користується отриманими від вчинення кримінального правопорушення матеріальними благами [17, с. 154–160]. Зауважимо, що 89 % осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності, мали повну або базову вищу освіту, що зумовлено необхідністю володіння спеціальними знаннями для виконання покладених обов'язків.

Що стосується традиційних закономірностей формування психології злочинця, то до них належать: розвиток та формування психічних властивостей особи, що сприяють протиправним діям [18, с. 690]. Поведінковий механізм є індивідуальний та непередбачуваний. При вчиненні протиправних діянь, які мають попередній вплив на особу та її психіку, що визначається конкретним часом та місцем. Психологія кримінально караного діяння особи має таку ж саму форму психології законотворчої особи, але зміст різний. Ці закономірності складаються з таких етапів: особистості формування як злочинця; визначення мотиву протиправного діяння; визначення способу дій щодо вчинення кримінального правопорушення; вчинення кримінального правопорушення з настанням відповідних юридичних наслідків [19, с. 77].

Особистість – не лише те, що вона робить, але і те, як вона робить. До цієї сфери відносять морально-ділові (морально-психологічні, морально-характерологічні) професійно-ділові компоненти [20, с. 19].

Вивчення морально-психологічних ознак службових осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, показало, що основною мотивацією є особиста вигода і це відображається у таких ознаках: гроші, як ознака владних повноважень; упевненість у владі грошей; використання держави та інших суспільних утворень для особистого збагачення; використання свого досвіду та розуму не для розвитку сфери надання адміністративних послуг, а тільки для особистого збагачення та утримання у даній сфері.

Встановлено, що психологічній характеристиці особистості службових осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, властиві

і особистісне та зухвале ігнорування вимог нормативно-правових актів; правовий нігілізм; використання будь-яких засобів для здійснення особистого збагачення [21, с. 142,143].

Окремі види кримінальних правопорушень у сфері надання адміністративних послуг характеризуються певними особливостями особистості, яка їх вчинила. Однак наведений вище аналіз дає змогу побудувати типовий кримінологічний портрет особистості злочинця, який вчинив кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг: це особа чоловічої статі, віком від 30 до 50 років, яка має вищу освіту і, як правило, займає певну посаду, несудима та вчинила правопорушення одноособово. Створення такого кримінологічного портрета та аналіз соціально-демографічних, морально-психологічних і кримінально-правових характеристик особистості злочинця, який вчинив кримінальне правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, має важливе значення для вироблення заходів протидії, що пов'язані з тим, які групи осіб найчастіше вчиняють кримінальні правопорушення зазначеної категорії [22].

Вчинення кримінальних правопорушень у сфері надання адміністративних послуг службовими особами пояснюється бажанням одержання особистої матеріальної вигоди; нездатністю протистояти спокусі збагачення; нерозумінням неправомірності характеру своїх дій. Для існування людини природним є забезпечення матеріальних благ шляхом корисної суспільної праці. У різних людей є різні матеріальні потреби: від продуктів харчування до предметів розкоші. Науковці визначили основні потреби людини, до яких відносять: 1) мінімальні необхідні засоби для нормального забезпечення біологічного стану організму людини; 2) потреби повинні відповідати відповідним стандартам; 3) невідповідність соціальним нормам, надлишкове забезпечення завищених потреб; 4) безпідставне накопичення надлишкових негативних потреб, які об'єктивно деградують людину як особистість [23, с. 87].

На нашу думку, основними потребами особи злочинця у сфері надання адміністративних послуг є особисте збагачення для задоволення завищених потреб.

Отже, вчинення кримінальних правопорушень у сфері надання адміністративних послуг і зумовлюється актуальними або потенційними матеріальними потребами людини і їх задоволенням у цей момент або в майбутньому. Мотивами вчинення таких кримінальних правопорушень за матеріалами вивчених кримінальних проваджень були такі: корисливі мотиви – 47,3 %, важке матеріальне становище – 23,8 %, задоволення повсякденних потреб – 14,8 %.

Сучасний стан економічного розвитку ринкових відносин в Україні, поляризація населення за рівнем доходів, зміни у мотивації економічної діяльності і її стимулів наклали відбиток і на мотивацію вчинення кримінальних правопорушень у сфері надання адміністративних послуг. Водночас під час досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень у сфері надання адміністративних послуг ці питання не вивчаються і не аналізуються. У матеріалах кримінальних проваджень, які досліджуються, майже не міститься інформації щодо мотивів і приводів вчинення кримінальних правопорушень у цій сфері.

У процесі дослідження підтверджено, що з наближенням свідомості громадян до європейських стандартів змінюються причини, умови та мотивація вчинення правопорушень у сфері надання адміністративних послуг.

Отже, при кримінологічній характеристиці особи злочинця, що вчиняє кримінальні правопорушення у сфері надання адміністративних послуг, необхідно враховувати

особливості вчинення таких кримінальних правопорушень та ступінь їх суспільної небезпечності. Суспільна небезпечність зазначених кримінальних правопорушень полягає в тому, що, посягаючи на охоронювані законом суспільні відносини, такі протиправні дії порушують принцип верховенства права, демократичні основи суспільства, перешкоджають здійсненню соціально-економічних реформ, розвитку ринкових відносин та підприємництва. Вказані кримінальні правопорушення підривають авторитет органів державної влади, ставлять під сумнів законність реалізації повноважень їхніх службових осіб та завдають істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб.

Переважає більшість кримінальних правопорушень цієї категорії вчиняються у віці 30–35 років. Як правило, на відповідальні посади з певним обсягом повноважень призначаються особи, які мають необхідний стаж роботи. В окремих осіб досить часто складається хибне враження щодо можливості використання їх посади та повноважень для задоволення особистих інтересів або інтересів інших осіб. Водночас надання неправомірної вигоди може бути здійснено будь-якою особою незалежно від посади, яку вона обіймає.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Литвинов О. М. Тактика запобігання злочинам. *Право і безпека*. 2011. № 1. С. 131–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_1_29 (дата звернення: 21.09.2021).
2. Public Services Ombudsmen: A Consultation Paper No 196. *The Law Commission*. London: TSO, 2010. 79 p.
3. Михайлов О. Є., Горбань А. В., Мішук В. В. Кримінологія: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 565 с.
4. Мезенцева І. Кримінологічна характеристика особи корупційного злочинця. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 3. С. 65–71. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/3-2015/mezenceva.pdf> (дата звернення: 09.10.2021).
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254/96-в> (дата звернення: 03.10.2021).
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20> (дата звернення: 13.10.2021).
7. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 5 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: zakon2.rada.gov.ua (дата звернення: 15.09.2021).
8. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеологических выражений / РАН: Институт русского языка им. В.В. Виноградова. 4-е изд., доп. М.: Азбуковник, 1999. 944 с.
9. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. Київ: Вища школа, 1982. 214 с.
10. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3-х кн. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. 424 с.

11. Кримінологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ за заг. ред. В. В. Голіни, І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін. 2-ге вид. перероб. і допов. Харків: Право, 2009. 288 с.
12. Кримінологія: учебник / под ред. В. Н. Бурлакова, Н. М. Кропачева. СПб.: Издательский дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2005. 520 с.
13. Гумін О. М. Характеристика осіб, які вчиняють насильство в сім'ї. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* 2014. № 810. С. 172–177.
14. Словник української мови: в 11 т. Т. 8. / за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970–1980. С. 290. URL: http://ukrlit.org/slovnuk/slovnuk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/portret (дата звернення: 10.07.2021).
15. Фіалка М. І. Кримінологічна характеристика та кримінологічний портрет особистості злочинця: сутність і співвідношення понять. *Вісник кримінологічної асоціації України.* 2019. № 2 (21). URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5777/Kryminolohichna%20kharakteryst> (дата звернення: 10.08.2021).
16. Про осіб, які вчинили кримінальні правопорушення / Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=114369&libid=100820&c=edit&c=фом (дата звернення: 06.08.2021).
17. Личность преступника / В. Н. Кудрявцев, Н. Н. Кондрашков, Н. С. Лейкина и др.; ред. кол.: В. Н. Кудрявцев, Г. М. Миньковский, А. Б. Сахаров. М.: Юридическая литература, 1975. 269 с.
18. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3.: Загальна теорія права / редкол. О. В. Петришин (голова) та ін. Харків: Право, 2017. 952 с.
19. Юридична психологія: підручник / Д. О. Александров, В. С. Андросюк, П. І. Казміренко та ін.; за заг. ред. Л. І. Казміренка, Є. М. Моїсеєва. К.: КЕТ, 2007. 360 с.
20. Енциклопедія юридической психологии / под общей ред. проф. А. М. Сторяженка. М.: ЮНИТИ ДАНА, Закон и право, 2003. 607 с.
21. Максименко С. Д. Генезис существования личности: монография. К.: Изд-во ООО «КММ», 2006. 240 с.
22. Кудрявцев В. Н. Преступность и нравы переходного периода. М.: Гардарики, 2002. 238 с.
23. Загиней З. Кримінологічний портрет злочинця, який вчинив злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України.* 2014. № 1. С. 54. URL: <http://www.chasopys.naru.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2014/51-zaginej.pd> (дата звернення: 23.08.2021).

REFERENCES

1. Litvinov O. M. Tactics of crime prevention. *Law and Security.* 2011. № 1. S. 131–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2011_1_29 (appeal date: 21.09.2021).
2. Public Services Ombudsman: A Consultation Paper № 196. *The Law Commission.* London: TSO, 2010. 79 p.
3. Mikhailov O. E., Gorban A. V., Mishchuk V. V. Criminology: textbook. way. K.: Knowledge, 2012. 565 p.

4. Mezentsseva I. Criminological characteristics of a corrupt criminal. *Scientific journal of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*. 2014. № 3. S. 65–71. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/3-2015/mezenceva.pdf> (access date: 09.10.2021).
5. The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of 28.06.1996 № 254k / 96-VR // Database «Legislation of Ukraine» / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254/96-в> (access date: 03.10.2021).
6. Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of 05.04.2001 № 2341-III // Database «Legislation of Ukraine» / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed200104> (access date: 13.10.2021).
7. On judicial practice in cases of bribery: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine of April 26, 2002 № 5 // Database «Legislation of Ukraine» / The Verkhovna Rada of Ukraine. URL: zakon2.rada.gov.ua (access date: 15.09.2021).
8. Ozhegov S. I., Shvedova N. Yu. Explanatory dictionary of the Russian language: 80,000 words and phraseological expressions / RAS: Institute of Russian language. V. V. Binogradova. 4th ed., Ext. M.: Azbukovnik, 1999. 944 s.
9. Psychological Dictionary / ed. V. I. Voytko. Kyiv: Higher School, 1982. 214 p.
10. Zakalyuk AP Course of modern Ukrainian criminology: theory and practice: in 3 books. K.: In Yure Publishing House, 2007. Book. 1: Theoretical principles and history of Ukrainian criminological science. 424 s.
11. Criminology: General and Special parts: textbook / for general. ed. V. V. Golina, I. M. Danshin, V. V. Golina, M. Yu. Valuyska and others. 2nd type. rework. and add. Kharkiv: Pravo, 2009. 288 p.
12. Criminology: student / ed. V. N. Burlakova, N. M. Kropacheva. St. Petersburg: St. Petersburg Publishing House. state University, 2005. 520 p.
13. Humin O. M. Characteristics of persons who commit domestic violence. *Bulletin of the National University «Lviv Polytechnic». Series: Legal Sciences*. 2014. № 810. S. 172–177.
14. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes / ed. IK Bilodid. Kyiv: Naukova Dumka, 1970–1980. T. 8. S. 290. URL: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/portrait (access date: 10.07.2021).
15. Violet M. I. Criminological characteristics and criminological portrait of the offender: the essence and relationship of concepts. *Bulletin of the Criminological Association of Ukraine*. 2019. № 2 (21). URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5777/Kryminolohichna%20kharakterystyka%20ta%20kryminolohichni%20portret_M%20I%20Fialka_2019.pdf?sequence=3&isAllowed=y (date.2021).
16. About persons who have committed criminal offenses. Official website of the Office of the Prosecutor General. URL: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?Dir_id=114369&libid=100820&c=edit&_c=form (access date: 06.08.2021).
17. The identity of the criminal / V. N. Kudryavtsev, N. N. Kondrashkov, N. S. Leikina, etc.; ed. count: V. N. Kudryavtsev, G. M. Minkovsky, A. B. Sakharov. M.: Yuridicheskaya literatura, 1975. 269 p.
18. Great Ukrainian legal encyclopedia: in 20 volumes: General theory of law / editor. O. V. Petryshyn (chairman) and others. Kharkiv. Law, 2017. Vol. 3. 952 s.
19. Legal psychology: a textbook / D. O. Alexandrov, V. S. Androsyuk, P. I. Kazmirenko, etc.; for general ed. L. I. Kazmirenko, E. M. Moiseeva. K.: KET, 2007. 360 p.

20. Encyclopedia of legal psychology / under the general editorship. prof. A. M. Storyarenko. M.: UNITI DANA, Law and Law, 2003. 607 p.
21. Maksimenko SD Genesis of the existence of personality: a monograph. K.: Izd-vo OOO «KMM», 2006. 240 p.
22. Kudryavtsev V. N. Crime and customs of transition. M.: Gardariki, 2002. 238 p.
23. Zaginey Z. Criminological portrait of a criminal who committed crimes against the authority of public authorities, local governments and associations of citizens. *Scientific journal of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*. 2014. № 1. P. 54. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/1-2014/51-zaginej.pdf> (access date: 23.08.2021).

N. V. Lagovskaya. Criminological characteristics of the personality of a thief who commits a crime in the provision of administrative services

The identity of the offender is thoroughly analyzed in three subsystems: socio-demographic (gender, age, education, social affiliation, financial status, citizenship, mental health); social-role (functional), which includes a set of activities of persons in the system of social relations as a citizen, a member of the labor collective, a family man, etc.; moral and psychological, which reflects the attitude of the individual to social values and social functions, which in the future will quickly and correctly determine the mechanism of crime in the provision of administrative services and provide effective and efficient counteraction to crime in the provision of administrative services.

It is established that without knowing the identity of the offender, the whole set of properties inherent in a person who dares to commit a criminal offense, it is impossible to know the causes and conditions of crime, as well as to develop effective measures to prevent crime.

It is noted that it is through the identity of the offender, ie his will, level of self-control, dependence on the microenvironment, certain tendencies and habits, level of intelligence, life and criminal experience, etc. is the transformation of external causes and conditions into internal subjective motives, which influences the decision to commit a criminal act or to respond to a situational stimulus.

It is singled out what subjective features of the criminal's personality influence the commission of a criminal offense, form his anti-social orientation of behavior and relate to the criminal environment.

It is noted that the public danger of criminal offenses in the provision of administrative services is that, encroaching on legally protected public relations, such illegal actions violate the rule of law, democratic foundations of society, impede socio-economic reforms, market relations and entrepreneurship. Criminal offenses in the provision of administrative services undermine the authority of public authorities, call into question the legality of the exercise of their powers and cause significant damage to legally protected rights, freedoms and interests of individuals, state or public interests or the interests of legal entities.

Keywords: *criminal, crime in the sphere of providing administrative services, criminal offense, crime prevention, officials, person authorized to perform state functions.*

Стаття надійшла до редколегії 18 жовтня 2021 року